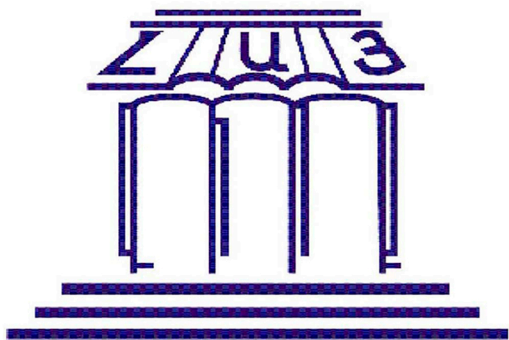

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

X 349 X

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

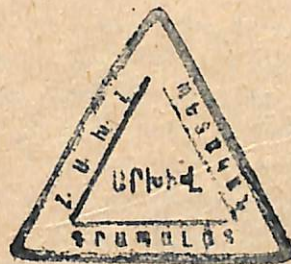
ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ-
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՆՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պ Ե Տ Ն Ր Ա Տ
ՑԵՐԵՎԱՆ 1931

338 1/97
2017
Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ—
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՆՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԶՐԱՏ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿ. № 1753
ԳԼԱՎԼԻՑ 6596 (Բ)
ՊԱՏՎԵՐ 3937
ՏԻՐԱԺ 10000

1-292699

ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ—ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

(ԸճԿ. Ստալինի ճառը տնտեսավարման խորհրդակցությանը)

Ընկերներ, խորհրդակցության նյութերից յերե-
վում ե, վոր պլանի կատարման տեսակետից մեր ար-
դյունաբերությունը բավական խայտաբղետ պատկեր ե
ներկայացնում: Կան արդյունաբերության ճյուղեր, վո-
րոնց արտադրանքն անցած 5 ամսում անցյալ տարվա
հետ համեմատած աճել ե 40—50 տոկոսով, կան ճյու-
ղեր, վորոնք 20—30 տոկոսից ավելի չեն աճել: Ի վեր-
ջո, կան նաև առանձին ճյուղեր, վորոնք աճել են ընդո-
մենը 6 տոկոսով կամ ավելի պակաս: Վերջինների թվին
պետք ե դասել ածխարդյունաբերությունը և սև մետա-
լուրգիան: Ինչպես տեսնում եք, իրոք խայտաբղետ
պատկեր ե: Ինչո՞վ բացատրել այդ խայտաբղետու-
թյունը, վո՞րն ե արդյունաբերության մի քանի ճյուղի-
րի հետ մնալու պատճառը, ի՞նչն ե պատճառը, վոր ար-
դյունաբերության մի քանի ճյուղերում արտադրանքն
աճել ե միայն 20—25 տոկոսով, իսկ ածխարդյունաբերու-
թյունը և սև մետալուրգիան աճել են ավելի փոքր տո-
կոսով, գնում են մյուս ճյուղերի պոչից: Դրա պատ-
ճառն այն ե, վոր վերջերս արդյունաբերության զար-
գացման պայմաններն արմատապես փոխվել են, ստեղծ-
վել ե նոր դրություն, վորը պահանջում ե ղեկավարու-
թյան նոր պրիոմներ, իսկ մեր մի քանի տնտեսավարներ-

ըր փոխանակ փոխելու աշխատանքի պրիոմները, դեռևս չարունակում են աշխատել հնի պես: Հետևաբար խընդիրն այն է, վոր արդյունաբերության զարգացման նոր պայմանները նոր ձևով աշխատանք են պահանջում, իսկ մեր տնտեսավարները չեն հասկանում այդ, չեն տեսնում, վոր այժմ հարկավոր է դեկավարել նոր ձևով:

Այդ և պատճառը, վոր յետ են մնում մեր արդյունաբերության մի քանի ճյուղերը: Մեր արդյունաբերության բարձրացման ի՞նչ նոր պայմաններ են դրանք, վորտեղի՞ց առաջացան դրանք: Առնվազն վեց այդպիսի նոր պայման կա:

Քննենք այդ պայմանները:

1. ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԸ

Խոսքը նախ և առաջ վերաբերում է ձեռնարկությունը բանվորական ուժով ապահովելուն: Առաջ սովորաբար բանվորներն իրենք էյին դնում գործարանները, հետևապես այդ գործում վորոշ չափով տիրում էր ինքնահոս: Իսկ այդ ինքնահոսը բղխում էր նրանից, վոր կար գործադրկություն, գյուղը շերտավորվում էր, կար աղքատություն և սովի յերկյուղ, վորը մարդկանց գյուղից քաղաք էր քշում: Դուք հիշո՞ւմ եք «գյուղացու փախուստը գյուղից քաղաք» Փորժուրը, ինչն էր հարկադրում գյուղացուն գյուղից քաղաք փախչել: Սովի յերկյուղը, գործադրկությունը, այն, վոր գյուղը նրա համար խորթ մայր էր: Նա պատրաստ էր փախչել գյուղից թեկուղ դժոխք, միայն թե հնարավորություն ունենա մի գործ գտնելու: Այդպես կամ համարյա այդպես էր գործը մեղանում մոտ անցյալում:

Կարելի՞ չե արդյոք տեսլ, վոր մենք այժմ ճիշտ

նույն պատկերն ունենք: Վոշ, չի կարելի: Ընդհակառակը, ներկայումս պայմաններն արմատապես փոխվել են, Յեվ վորովհետև պայմանները փոխվել են, մեզ մոտ ալլևս բանվորական ուժի ինքնահոս չկա: Հատկապես ի՞նչ է փոխվել վերջին ժամանակաշրջանում:

Նախ՝ մենք վերացրինք գործադրկությունը, հետևապես մենք վոչնչացրինք այն ուժը, վորը ճնշում էր «աշխատանքի շուկայի» վրա:

Յերկրորդ՝ մենք արմատապես կասեցրինք գյուղի շերտավորումը, հետևապես հաղթահարեցինք մասսայական այն աղքատությունը, վորը գյուղացուն գյուղից քաղաք էր քշում:

Վերջապես՝ մենք տասնյակ հազարավոր տրակտորներ հայթայթեցինք գյուղին, ջախջախեցինք կուլակին, կաղմակերպեցինք կոլանտեսություններ, գյուղացիներին հնարավորություն տվինք մարդավայել ապրելու և աշխատելու:

Այժմ գյուղն ալլևս խորթ մայր անվանել չի կարելի:

Յեվ վորովհետև ալլևս չի կարելի խորթ մայր անվանել գյուղը, գյուղացին սկսեց մնալ գյուղում, ալլևս նա «գյուղից քաղաք չի փախչում», ալլևս բանվորական ուժի ինքնահոս չկա: Դուք տեսնում եք, վոր ներկայումս ստեղծվել է միանգամայն նոր կացություն, ձեռնարկությունները բանվորական ուժով ապահովելու նոր պայմաններ:

Ի՞նչ է բղխում դրանից:

Նախ՝ դրանից բղխում է այն, վոր ալլևս չի կարելի հույս դնել բանվորական ուժի ինքնահոսի վրա, հետևապես ինքնահոսի «քաղաքականությունից» պետք է անցնել արդյունաբերության համար բանվորներին կաղ-

մակերպված համալսարան քաղաքականությանը: Սակայն դրա համար կա միևայն մի ուղի՝ տնտեսական կազմակերպությունների պայմանադրումը կոլտնտեսությունների ու կոլտնտեսականների հետ: Դուք դիտե՞ք, վոր այդ ուղին վտուք են դրել արդեն մի քանի տնտեսական կազմակերպություններ ու կոլտնտեսություններ, և վորձը ցույց տվեց, վոր պայմանադրերի պրակտիկան լուրջ հանգուցություններ է տալիս թե կոլտնտեսություններին և թե արդյունաբերական ձեռնարկություններին:

Յերկրորդ՝ դրանից բխում է այն, վոր անհրաժեշտ է անհատապես անցնել աշխատանքի ամենածանր պրոցեսներին մեքենայացմանը, ամբողջ թափով զարգացնելով այդ դործը (անտատային արդյունաբերություն, չինարարություն, անխարդյունաբերություն, տրանսպորտի բնույթ և սլարպումը, սև մետաղաձուլումը և այլն): Հարկավ այդ չի նշանակում, թե պետք է թողնել ձեռքի աշխատանքը: Ընդհակառակը, ձեռքի աշխատանքը դեռ յերկար ժամանակ ամենալուրջ դեր է խաղալու արտադրություն մեջ: Սակայն այդ նշանակում է, վոր աշխատանքի պրոցեսների մեքենայացումը մեղ համար այն նոր մեծական ուժն է, առանց վորի հնարավոր չե պահպանել վոչ մեր տեմպը և վոչ էլ արտադրություն նոր մասշտաբը:

Մեղ մոտ դեռ քիչ չեն այնպիսի տնտեսավարներ, վորոնք «չեն հավատում» վոչ մեքենայացմանը, վոչ էլ կոլտնտեսությունների հետ կնքած պայմանադրերին: Դրանք այն տնտեսավարներն են, վորոնք չեն հասկանում նոր իրադրությունը, չեն ուղում աշխատել նոր ձևով, հոգոց են քաշում «հին, լավ ժամանակի» համար, յերբ բանվորական ուժը «ինքն էր դնում» ձեռնարկություն: Ավելորդ է ասել, վոր այդպիսի տնտեսա-

վարներն այնքան են հեռու տնտեսական չինարարություն նոր պայմանների առաջադրած նոր խնդիրներից, վորքան յերկինքը յերկրից: Նրանք, ըստ յերևույթին կարծում են, վոր բանվորական ուժի ասպարիզում մեր հանդիպած դժվարությունները պատահական յերևույթ են, վոր բանվորական ուժի պակասությունը կվերանա այսպես ասած ինքնահոսով:

Դա մոլորություն է, ընկերներ: Բանվորական ուժի դժվարություններն իրենք չեն կարող վերանալ: Նրանք կվերանան միմիայն մեր սեփական ջանքերի շնորհիվ:

Այդպես ուրեմն՝ կազմակերպված ձևով հավաքել բանվորական ուժը կոլտնտեսությունների հետ կնքված պայմանադրերի միջոցով, մեքենայացնել աշխատանքը՝ այդ և մեր խնդիրը: Այդ վիճակի մեջ է մեր արդյունաբերությունը զարգացման առաջին նոր պայմանը:

Անցնենք յերկրորդ պայմանին:

2. ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

Յես նոր խոսեցի մեր ձեռնարկությունների համար կազմակերպված ձևով բանվորներ հավաքադրելու մասին: Սակայն բանվոր ճարել դեռ չի նշանակում ամեն ինչ անել: Մեր ձեռնարկությունները բանվորական ուժով ապահովելու համար, անհրաժեշտ է ամրացնել բանվորներին արտադրությունը և քիչ թե շատ ավելի մշտական դարձնել ձեռնարկություն բանվորների կազմը: Հաղիվ թե կարիք կա ապացուցելու, վոր առանց ունենալու արտադրություն տեխնիկան քիչ թե շատ յուրացրած բանվորներ, մեխանիզմին քիչ թե շատ վարժված բանվորների մշտական կազմ, հնարավոր չե առաջ շարժվել, հնարավոր չե կատարել արտադրական պլանները:

Հակառակ դեպքում հարկավոր կլինե՞ր ամեն ան-
գամ նորից սովորեցնել բանվորներին, ժամանակի կեսը
մսխել նրանց սովորեցնելու համար, փոխանակ արտա-
դրութեան համար ոգտադրո՞ւելու միակ իրականում ի՞նչ
ե կատարվում այժմ մեզ մոտ: Կարելի՞ յե ասել, վոր
ձեռնարկություններում բանվորների կազմը քիչ թե շատ
մշտական է: Դժբախտաբար այդ չի կարելի ասել: Ընդ-
հակառակը մեզ մոտ, ձեռնարկություններում դեռ մին-
չե այժմ ել կա բանվորական ուժի այսպես կոչված հո-
սունություն:

Դեռ ավելին՝ մի շարք ձեռնարկություններում բան-
վորական ուժի հոսունությունը վոչ միայն չի վերա-
նում, այլ ընդհակառակն աճում և ուժեղանում է:
Համենայն դեպս դուք քիչ ձեռնարկություն կդանեք,
վորտեղ բանվորական ուժի կազմը կես տարվա մեջ
կամ նույնիսկ մի յեռամսյակում չփոխվի առնվազն 30
—40 տոկոսով:

Առաջ, արդյունաբերութեան վերականգնման շըր-
ջանում, յերբ մեր տեխնիկական սարքավորումը բարդ-
չեր և արտադրութեան մասշտաբը վոքը, կարելի յեր
մի կերպ հանդուրժել բանվորական ուժի այսպես կոչ-
ված հոսունութեանը: Այժմ այլ բան է: Այժմ իրերի
դրությունն արմատապես փոխվել է:

Այժմ ծավալուն վերակառուցման շըջանում, յերբ
արտադրությունը հասել է վիթխարի մասշտաբի, իսկ
տեխնիկական սարքավորումը դարձել է վերին աստի-
ճանի բարդ, բանվորական ուժի հոսունությունը մեր
արտադրութեան համար դարձել է մի չարիք, վոր կազ-
մալուծում է մեր ձեռնարկությունները: Այժմ «հան-
դուրժել» բանվորական ուժի հոսունությունը նշանա-

կում է քայքայել մեր արդյունաբերությունը, վոչնչաց-
նել արտադրական պլանների կատարման հնարավորու-
թյունը, վերացնել արտադրանքի վորակը բարելավելու
հնարավորությունը:

Վորո՞նք են բանվորական ուժի հոսունութեան
պատճառները:

Աշխատավարձի սխալ կազմակերպումը, սխալ տա-
րիֆային սիստեմը, աշխատավարձի «ճախ» հավասարե-
ցումը: Մի շարք ձեռնարկություններում աշխատավար-
ձի դրույքները սահմանված են այնպես, վոր ծանր ու
թեթեւ աշխատանքի տարբերությունը համարյա ջնջվում
է: Հավասարեցման հետեանքն է այն, վոր վոչ վորակ-
յալ բանվորը չի շահադրողված վորակյալների կարգն
անցնելու և աշխատելով դուրի է առաջ ընթանալու հե-
ռանկարներից, ուստի նա իրեն «ժամանակավոր» հյուր
ե դրում արտադրութեան մեջ և աշխատում է միայն նրա
համար, վոր մի քիչ «փող աշխատի» և ասղա դնա մի այլ
տեղ «բախտ վորոնելու»: Աշխատավարձի հավասարեց-
ման հետեանքն այն է, վոր վորակյալ բանվորը հարկա-
դրված է ձեռնարկությունից-ձեռնարկություն անցնել,
վորպեսզի դանի վերջապես այն ձեռնարկությունը,
վորտեղ կարող են ըստ արժանիւն զնահատել վորակ-
յալ աշխատանքը: Դրանից է առաջանում «ընդհանուր»
չարժումը ձեռնարկությունից-ձեռնարկություն, բան-
վորական ուժի հոսունությունը:

Չարիքը վոչնչացնելու համար պետք է վերացնել
հավասարեցումը, պետք է կազմակերպել դրույքների
այնպիսի սիստեմ, վոր նկատի առնվի վորակյալ և վոչ
վորակյալ աշխատանքի, ծանր և թեթեւ աշխատանքի
տարբերությունը: Չի կարելի հանդուրժել, վոր սե մե-
տադադործութեան ասղարկվում բանվորն ստանա նույն

քան, վորքան ավելորդ: Ձի կարելի հանդուրժիլ, վոր յերկաթուղային տրանսպորտի մեքենավարն ստանա նույնքան, վորքան արտադրողը:

Մարքսը և Լենինն ասում են, վոր վորակյալ և վոչ վորակյալ աշխատանքների տարբերությունը գոյություն և ունենալու նույնիսկ սոցիալիզմի ժամանակ, նույնիսկ դասակարգերը վոչնչացվելուց հետո, վոր միայն կոմունիզմի ժամանակ կվերանա այդ տարբերությունը, ուստի նույնիսկ սոցիալիզմի ժամանակ «աշխատավարձը» պետք է տրվի ըստ աշխատանքի և վոչ թե ըստ պահանջի:

Սակայն մեր տնտեսական և արհմիութենական «հավասարարները» համաձայն չեն դրան: Նրանք յեթադրում են, վոր մեր խորհրդային կարգերում տարբերությունն արդեն վերացել է: Ո՞վ է իրավացի, Մարքսն ու Լենինը, թե՞ «հավասարարները»: Պետք է յենթադրել, վոր այժմ ով դրույթային սիստեմը հիմնում է հավասարեցման «սկզբունքի» վրա, առանց հաշվի առնելու վորակյալ ու վոչ վորակյալ աշխատանքների տարբերությունը, խզում է իր կապը մարքսիզմից, խզում է Լենինիզմից:

Արդյունաբերության յուրաքանչյուր ճյուղում, յուրաքանչյուր ձեռնարկության մեջ յուրաքանչյուր ցեխում կան քիչ թե շատ վորակյալ բանվորների առաջավոր խմբակներ, վորոնց նախ և առաջ ու գլխավորապես պետք է ամրացնել արտադրությանը, յեթե մենք ուզում ենք իրոք ապահովել բանվորների մշտական կազմը ձեռնարկության մեջ: Նրանք, բանվորների այդ առաջատար խմբակները, կազմում են արտադրության հիմնական ողակը: Ամրացնել նրանց ձեռնարկության

նը, ցելին, նշանակում է ամրացնել բանվորների ամբողջ կազմը, հիմքից կասեցնել բանուժի հոսունությունը:

Իսկ ինչպե՞ս ամրացնել նրանց ձեռնարկությանը: Նրանց կարելի չէ ամրացնել միմիայն առաջ քաշելով դեպի վեր, բարձրացնելով նրանց աշխատավարձի մակարդակը, կազմակերպելով աշխատավարձն այնպես, վոր արժանի գնահատություն տրվի աշխատողի վորակավորմանը:

Իսկ ի՞նչ է նշանակում առաջ քաշել դեպի վեր, և բարձրացնել նրանց աշխատավարձի մակարդակը: Այդ, բացի մյուս բոլորից, նշանակում է հեռանկար բանալ վոչ վորակյալ բանվորների առաջ, իթանել նրանց դեպի վեր ընթանալու, վորակյալների կարդն անցնելու:

Դուք ինքներդ գիտեք, վոր այժմ մեզ անհրաժեշտ են միլիոնավոր վորակյալ բանվորներ: Սակայն վորակյալ բանվորներ ստեղծելու համար պետք է մղում տալ, հեռանկար տալ չվարժված բանվորներին՝ առաջ դնալու, դեպի վեր ընթանալու: Յեվ վորքան ավելի համարձակ վոտք դնենք մենք այդ ուղին, այնքան ավելի լավ, վորովհետեւ այդ է բանվորական ուժի հոսունությունը վերացնելու հիմնական միջոցը: Իսկ խնայողությունն ամեն ինչ դործում, նշանակում է հոնցանք գործել, դնալ մեր սոցիալիստական ինդուստրիայի շահերի դեմ:

Սակայն այդ դեռ բոլորը չէ:

Բանվորներին ձեռնարկությանն ամրացնելու համար անհրաժեշտ է ել ավելի բարեխալել բանվորների ապրանքավորումը, նրանց բնակարանային պայմանները:

Ձի կարելի ժխտել, վոր վերջին ժամանակներս քիչ

բան չի արված՝ բանվորների բնակարանային շինարարութեան և հայթայթման աստիճանը: Սակայն մինչև այժմ արվածը շատ քիչ է բանվորներին արագորեն աճող պահանջներին բավարարելու համար: Զի կարելի հենվել այն հանգամանքի վրա, վոր առաջ բանվորներին ապրանք հայթայթելու գործն ավելի վատ եր, քան այժմ, վոր այդ հիման վրա կարելի չէ բավարարվել գոյութիւն ունեցող դրութեամբ:

Միմիայն փտած, մինչև ուղն ու ծուծը ներսված մարդիկ կարող են միմիայն անցյալը մատնանշելով: Պետք է յեղակեալ ունենալ վոչ թե անցյալը, այլ բանվորներին ներկայիս հարաճուն պահանջները: Պետք է հասկանալ, վոր մեզ մօտ արժատապես փոխվել են բանվորի գոյութեան պայմանները: Այժմ բանվորն այն չէ, ինչ առաջներում, ներկայումս բանվորը, մեր խորհրդային բանվորը ուղում է ապրել, բավարարելով իր բոլոր նյութական ու կուլտուրական պահանջներին, պարենավորման խմատով, բնակարանային խմատով, կուլտուրական և այլ տեսակ բոլոր պահանջների բավարարման խմատով: Նա իրավունք ունի դրան և մենք պարտավոր ենք ապահովել նրա համար այդ պայմանները:

Զիշտ է, մեզանում նա չի տուժում գործադրելութիւնից, նա ազատ է կապիտալիզմի լծից, նա այլևս իր գործի ստրուկը չէ, այլ տերը: Սակայն այդ քիչ է, նա պահանջում է բավարարել իր բոլոր նյութական և կուլտուրական պահանջները: Մենք պարտավոր ենք կատարել այդ պահանջը: Մի մոռանաք, վոր այժմ մենք ինքներս վորոշ պահանջներ ենք առաջադրում բանվորին, պահանջում ենք նրանից աշխատանքային

կարգապահութիւն, լարված աշխատանք, սոցմրցում ու հարվածայնութիւն: Մի մոռանաք, վոր բանվորներին հակա մեծամասնութիւնը մեծ խանդավառութեամբ ընդունեց խորհրդային իշխանութեան այդ պահանջները և կատարում է վերջիններս հերոսաբար: Ուստի մի վարժանք, վոր կատարելով խորհրդային իշխանութեան պահանջները, բանվորներն իրենց հերթին դրա փոխարեն պահանջելու չեն կատարել մեր ստանձնած պարտավորութիւնները՝ ե՛լ ավելի բարելավել նրանց նյութական և կուլտուրական դրութիւնը:

Ուրեմն, փերացնել բանվորական մտի հոսունությունը, վոչնչացնել «խալասարեցումը», միշտ կազմակերպել աշխատավարձը, բարելավել բանվորների կենցաղային պայմանները— այս է մեր խնդիրը:

Այս վիճակի մեջ է մեր արդյունաբերութեան դարպայման յերկրորդ նոր պայմանը:

Անցնենք յերրորդ պայմանին:

3. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Վերելում յես ասացի, թե անհրաժեշտ է վերացնել բանվորական ուժի հոսունութիւնը, լամբացնել բանվորներին ձեռնարկութեանը: Սակայն բանվորների ամրացումով չի սպառվում ամբողջ գործը: Քիչ է վոչնչացնել հոսութիւնը: Պետք է բանվորներին դնել աշխատանքի այնպիսի պայմանների մեջ, վորոնք հնարավորութիւն տան նրան կարգին աշխատելու, բարձրացնելու արտադրականութիւնը, բարելավելու արտադրանքի վորակը: Հետևիպես պետք է ձեռնարկութիւններում աշխատանքը կազմակերպել այնպես, վոր արտադրակա-

Եռութիւնը բարձրանաւ ամսե-ամիս, յեղամսյակից-յե-
ռամսյակ:

Կարելի՞ յետ արդէոք ասել, վոր մեր ձեռնարկու-
թիւններում աշխատանքի ներկա կազմակերպութիւնը
փոստորեն համապատասխանում է արտադրութեան
ժամանակակից պահանջներին: Դժբախտաբար վոչ:
Համենայն դեպս մենք մինչև այժմ եւ ունենք ձեռնար-
կութիւններ, վորտեղ աշխատանքի կազմակերպումը
չափազանց վատ հիմքի վրա յետ դրված, վորտեղ կարգ
ու կանոնի, համաձայնեցված աշխատանքի փոխարեն
տեղի ունի անկարգութիւն, խռնաշփոթութիւն,
վորտեղ աշխատանքի պատասխանատվութեան գլխա-
մունքի փոխարեն՝ կատարյալ անպատասխանատվու-
թիւն և դիմադրկութիւն:

Ի՞նչ է դիմադրկութիւնը:

Դիմադրկութիւնը հանձնված աշխատանքի համար
վորեւեւ պատասխանատվութեան բացակայութիւնն է,
մեքենաների, դադդյահաների, գործիքների համար պա-
տասխանատվութեան բացակայութիւնն է:

Հասկանալի յետ, վոր դիմադրկութիւնը աշխատանքի պայ-
մաններում խոսք չի կարող լինել աշխատանքի արտա-
դրականութիւնը լրջորեն բարձրացնելու, արտա-
դրանքի վորակը բարելավելու, մեքենաներին, դադդ-
յահաներին գործիքներին խնամքով վերաբերվելու մա-
սին: Դուք դիտե՞ք, թե ի՞նչ արդէոք ունեցա՞վ դիմա-
դրկութիւնը յերկաթուղային տրանսպորտում: Նա
նույն արդէոքն է տալիս արդէոքներութեան մեջ:

Մենք յերկաթուղային տրանսպորտում վոչնչաց-
րինք դիմադրկութիւնը, բարձրացրինք նրա աշխա-
տանքը: Մենք նույնը պետք անենք արդէոքներու-

թիւն մեջ, նրա աշխատանքն ալելի բարձր աստիճանի
հասցնելու համար:

Առաջ կարելի յետ մի կերպ «հաշտվել» աշխատան-
քի ալք ոխալ կազմակերպման հետ, վորը հեշտու-
թեամբ պահանջում է իր գոյութիւնը դիմադրկու-
թեան կողքին, յուրաքանչյուր աշխատողի պատասխա-
նատվութեան բացակայութեան հետ՝ տվյալ կոնկրետ
աշխատանքի համար:

Այլ բան է այժմ: Այժմ միանգամայն տարբեր են
պայմանները: Արտադրութեան ներկա վիթխարի մա-
սըշտաբէ պայմաններում, հսկա ձեռնարկութիւնների
գոյութեան պայմաններում, դիմադրկութիւնն ար-
դէոքներութեան այն չարիքն է, վորը վտանգ է
սպառնում ձեռարկութիւններում մեր ձեռք բերած
արտադրական և կազմակերպչական բոլոր նվաճում-
ներին:

Ի՞նչպէս կարող եր արմատնալ դիմադրկութիւնը
մի չարք ձեռնարկութիւններում: Նա ձեռնարկութիւն
մտալ, վորպէս անընդհատի ապրելի ուղեկիցը:

Սխալ կլիներ ասել, թե անընդհատ աշխատանքն
անպայմանորեն իր հետ բերում է դիմադրկութիւն
արդէոքներութեան մեջ: Յետեւ աշխատանքը ճիշտ
կազմակերպվի, յետեւ սահմանվի յուրաքանչյուրի պա-
տասխանատվութիւնը վորոչ աշխատանքի համար, յե-
թե բանվորների վորոչ խմբեր ամբողջին մեխանիզմնե-
րին, դադդյահաներին, յետեւ հերթափոխութիւնը ճիշտ
կազմակերպվի այնպէս, վոր հերթերը իրենց հատկու-
թեամբ և վորակավորումով չլինեն իրար— այս պայ-
մաններում՝ անընդհատ աշխատանքը կուտ աշխատան-

քի արտադրականութեան հսկա ածուծ, աշխատանքի վորակի լավացում, գլխադրկութեան վռնչացում:

Այդպես ե ուրինակ՝ դործը յերկաթուղային տրանսպորտում, վորտեղ այժմ դոյութեան ունի անընդհատը, սակայն գլխադրկութեան չկա այլևս: Կարելի՞ յե ասել, վոր արդյունաբերական ձեռնարկութեանը, մենք նույնպիսի նպաստավոր պատկեր ունենք անընդհատի վերաբերմամբ: Դժբախտաբար այդ չի կարելի ասել: Բանն այն է, վոր մեզ մօտ, մի շարք ձեռնարկութեաններ անընդատի անցան չափադանց հաղձուկ, առանց համապատասխան պայմաններ նախապատրաստելու, առանց պատշաճ չափով, քիչ թե շատ համարժեք վերադրվ հերթափոխութեաններ կազմակերպելու, առանց յուրաքանչյուրի վրա պատասխանատվութեան դնելու տվյալ կոնկրետ աշխատանքի համար: Իսկ դրա հետեւանքն այն յեղալ, վոր տարերքի կամքին թողնելոված անընդհատը վերածվեց գլխադրկութեան, դրա շնորհիվ մի շարք ձեռնարկութեաններում մենք ունենք թղթի ու խոտքերի անընդհատ ե վոչ թղթի, այլ իրական գլխադրկութեան: Պատասխանատվութեան դժացմունքի պակասութեան շնորհիվ, աշխատողներն անխնամ վերաբերմունք են ցույց տալիս մեքենաներին, դադդյահները կոտրվում են մասսայաբար, բացակայում ե աշխատանքի արտադրականութեանը բարձրացնելու աղղակը: Զուր չե, վոր բանվորներն ասում են՝ «Մենք աշխատանքի արտադրականութեանը կբարձրացնենք, դործը կկանոնավորելենք, սակայն ո՞վ կըզնահատի մեզ, յերբ վոչ վոր վոչ մի բանի համար պատասխանատու չե»: Դրանից բխում ե, վոր մեր ընկերներէց նրանք, վորոնք չտապեցին մտցնել անընդհատը,

խեղաթյուրեցին վերջինս, վերածելով նրան դեմադրկութեան:

Այդ դրութեանը վերացնելու, գլխադրկութեանը վռնչացնելու համար յերկու յեւք կա՝ կամ աշխատի փոխել անընդհատի կիրառման պայմանները, վոր նա գլխադրկութեան չվերածվի, ինչպես կատարվեց յերկաթուղային տրանսպորտի ասպարկում: Կամ, վորտեղ այժմ նպաստավոր պայմաններ չկան այդպիսի վործի համար, մի կողմ թողնել թղթե անընդհատը, անցնել ժամանակավորապես Ե-դրյա անընդհատի, ինչպես արել են վերջերս Ստալինգրադի տրակտորային գործարանում, պայմաններ նախապատրաստել, վոր հետագայում հնարավոր լինի անցնել իրական ե վոչ թղթե անընդհատի, վերադառնալ անընդհատի, առանց գլխադրկութեան:

Այլ յեւք չկա:

Տարակույս չի կարող լինել, վոր մեր տնտեսավարները լավ են հասկանում այդ: Սակայն նրանք լրոում են: Ի՞նչու: Յերեվի այն պատճառով, վոր վախենում են ճշմարտութեանից:

Սակայն այդ վոր ողմանից ե, վոր բայլեվիկները վախենում են ճշմարտութեանից: Մի՞թե ճիշտ չե, վոր մի շարք ձեռնարկութեաններում անընդատը վերածվեց գլխադրկութեան, վոր նախապես անընդհատը խեղաթյուրվեց ծայր աստիճան:

Հարց ե, ծագում, ինչպե՞ս այդպիսի անընդհատը: Ո՞վ համարձակութեան խնամ ասելու, թե այդ խեղաթյուրումը ինչպե՞ս յառաջանում է: Ինչպե՞ս պահպանման չահերն օվելի բարձր են, քան աշխատանքի ճիշտ կազմակերպման չահերը, աշխատանքի արտադրականութեան

բարձրացման շահերը, իսկական անընդհատի շահերը, մեր սոցիալիստական արդյունաբերության շահերը: Մի՞թե պարզ չէ, վոր վորքան շուտ թաղենք թղթե անընդհատը, նույնքան ավելի շուտ կհաջողվի մեզ կազմակերպել իրական և վոչ թղթե անընդհատ:

Մի քանի ընկերներ կարծում են, վոր գիմադրուկությունը կարելի չէ վոչնչացնել անեծքներով և մեծագործ դառնել: Յես, համենայն դեպս, պիտի մի քանի տնտեսավարներ, վորոնք պայքար փղեղով դիմադրուկության դեմ, սահմանափակվում են նրանով, վոր ժողովներում անեծքներ են կարդում դիմադրուկյանը, ըստ յերեւույթին յենթադրելով, վոր այդպիսի ճառերից հետո դիմադրուկյունը կանհետանա ինքն իրեն, այսպես առած ինքնահոսի կարգով:

Նրանք մեծ մոլորության մեջ են ընկնում, յեթե կարծում են, վոր դիմադրուկությունը կյանքից կարելի չէ դուրս մղել ճառերով ու անեծքներով: Վո՛չ, ընկերներ, դիմադրուկությունն ինքն իրեն չի անհետանա: Մենք կարող ենք վոչնչացնել նրան միմիայն ինքներս, վորովհետեւ մենք ձեզ հետ միասին պատասխանատու յենք ամեն բանի համար, ներառյալ նաև դիմադրուկության համար: Յես կարծում եմ, Վոր ավելի լավ կլինի, յեթե մեր տնտեսական ղեկավարները փոխանակ ճառերով ու տրտուռներով դրադվելու, մեկ-յերկու ամիս նստելին հանձնարում կամ դործարանում, ուսումնասիրելին աշխատանքի կազմակերպման «մանրունքները», բոլոր մանրամասնությունները, վոչնչացնելին իրապես դիմադրուկությունը և ապա ավելի ձեռնարկության վորձը տարածելին մյուս ձեռնարկություններում: Այդ շատ ավելի լավ կլինի: Դա կլինի

իսկական պայքար դիմադրուկության դեմ, պայքար աշխատանքի ճիշտ բայլելիկյան կազմակերպման համար, պայքար ձեռնարկության մեջ ուժերի կանոնավոր դասավորման համար:

Այդպես ուրեմն, վերացնել դիմադրուկությունը, բարելավել աշխատանքի կազմակերպումը, միշտ բաշխել ուժերը ձեռնարկության մեջ — այս է խնդիրը:

Այդ վիճակի մեջ է մեր արդյունաբերության զարգացման յերրորդ նոր պայմանը:

Անցնենք այժմ չորրորդ պայմանին:

4. ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ— ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՅԻ ՀԱՐՑԸ

Փոխվել են պայմանները նաև առհասարակ արդյունաբերության հրամանատարական կադմի և մասնավորապես ինժեներատեխնիկական անձնակազմի վերաբերմամբ:

Առաջ մեզ մոտ դործն այնպիսի վիճակումն էր, վոր մեր ամբողջ արդյունաբերության հիմնական աղբյուրն էր Ուկրալինայի ամխամեռադաճուլական բազան: Ուկրալինան մեռաղ էր հայթայթում մեր բոլոր արդյունաբերական շրջաններին՝ թե՛ հարավային, թե՛ Մոսկվային և թե՛ Լենինգրադին: Դարձյալ նա յեր, վոր ամուլս էր հայթայթում ԽՍՀՄ-ի բոլոր հիմնական ձեռնարկություններին: Այստեղ յես բացատրում եմ Ուրալը, վորովհետեւ նրա տեսակարար կշիռը, համեմատած Դոնբասի հետ, աննշան մեծություն էր ներկայացնում: Դրա համապատասխան մենք ունեյինք արդյունաբերական հրամանատարական կազմ պատրաստելու յերեք հիմնական ոջախ՝ հարավ, Մոսկվայի շրջանը, Լե-

նինդրադի շրջանը: Հասկանալի չէ, վոր իրերի այլ-
ողայմաններում մենք կարող եյինք այսպես կամ այն-
պես բավարարել ինժեներա-տեխնիկական այն նշա-
ղազույն ուժերով, վորոնք ունեն մեր յերկիրը:

Այդպես եր մոտ անցյալում:

Բայց այժմ գոյութիւն ունեն միանգամայն տար-
բեր պայմաններ: Այժմ յես կարծում եմ պարզ է, վոր
պահպանելով զարգացման ներկայիս տեմպը, արտա-
դրութեան վիճիւարի մասշտաբը, մենք արդէն չենք
կարող մեր գործն առաջ տանել միմիայն Ուկրայնայի
սոցիալ-տնտեսական բաղադրով: Մենք դիտենք,
վոր Ուկրայնայի անուան ու մետաղն արդէն հերիք
չեն մեզ, չնայած դրանց արտադրութեան թմամբը:
Դուք դիտեք, վոր մենք այդ պատճառով հարկադրված
ենք սոցիալ-տնտեսական նոր բաղա ստեղծել Արե-
վելքում և Ուրալում, Կուզնեցկի ալիալանում: Դուք
դիտեք, վոր մենք հաջողութեամբ ենք ստեղծում այդ
բաղան:

Սակայն այդ քիչ է: Մեզ անհրաժեշտ է նաեւ մե-
տաղանութիւն ստեղծել Սիբիրում, նրա անոթ պա-
հաններին բավարարելու համար: Մենք արդէն ստեղ-
ծում ենք այդ ճյուղը: Բացի դրանից, մեզ հարկավոր
է գունդավոր մետաղանոցի նոր բաղա ստեղծել Ղա-
զախստանում, Թուրքեստանում: Մեզ անհրաժեշտ է
վերջապես զարգացնել յերկաթուղային ամենալայն շի-
նարարութիւն: Այդ թելադրում են ամբողջ ԽՍՀՄ-ի
չահերը, ծայրերիցային հանքապետութիւններէ, ինչ-
պես նաեւ կենտրոնի շահերը:

Բայց դրանից հետեւում է, վոր մենք արդէն չենք
կարող բավականանալ արդ-յունաբերութեան ինժեներա-

տեխնիկական և հրամանատարական ուժերի այն մի-
նիմալով, վորով մենք յուր եյինք դնում առաջ:

Դրանից հետեւում է, վոր այժմ բավական չեն ին-
ժեներա-տեխնիկական ուժերի ձեւակերպման հին ու
ջախները, վոր անհրաժեշտ է ստեղծել նոր ոջախներ
մի ամբողջ ցանց, Ուրալում, Սիբիրում, Միջին Ասիա-
յում:

Այժմ մեզ անհրաժեշտ է ապահովել մեզ արդ-յու-
նաբերութեան ինժեներա-տեխնիկական հրամանատա-
րական ուժերի յերեք—հինգ անգամ ավելի թվով, յեթե
մենք իրող մտադիր ենք իրականացնել ԽՍՀՄ-ի սոցիա-
լիստական ինդուստրացման ծրագիրը: Սակայն մեզ
պետք են վոչ վորեւե տեսակի հրամանատարական ինժե-
ներա-տեխնիկական ուժեր: Մեզ հարկավոր են հրամա-
նատարական, ինժեներա-տեխնիկական այնպիսի ու-
ժեր, վորոնք ընդունակ լինեն հասկանալու մեր յերկրի
բանվոր դասակարգի քաղաքականութիւնն, ընդու-
նակ լինեն յուրացնելու այդ քաղաքականութիւնը,
պատրաստ լինեն խղճի մտքը իրականացնել այդ քաղա-
քականութիւնը:

Իսկ ի՞նչ է նշանակում այդ: Այդ նշանակում է,
վոր մեր յերկիրը թելադրել է դարգացման այն փու-
լը, յերբ բանվոր դասակարգը պետք է ըստեղծի սեփա-
կան արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիա՝ ըն-
դունակ պաշտպանելու նրա շահերն արտադրութեան
մեջ, վորպես անկախ ոջախաւոր դասակարգի շահերը: Վոչ
մի տիրապետող դասակարգ չի բավարարել առանց իր
սեփական ինտելիգենցիայի: Վոչ մի հիմք չկա տարա-
կուսելու, վոր ԽՍՀՄ-ի բանվոր դասակարգը նույնպէս
չի կարող բավարարել առանց իր սեփական արտադրա-

կան տեխնիկական ինտելիգենցիայի: Խորհրդային իշխանութիւնը հաշիւի առաջ այլ հանդամանքը, և բանավոր դասակարգից դուրս յեկած մարդկանց առաջ բացեց ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր ճյուղերի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնները: Գուրդի տեղ, վոր տասնյակ հազարավոր բանվոր ու դյուղացի յերկտասարդներ սովորում են այժմ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններում: Յեթե առաջ, կապիտալիզմի ժամանակ, բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններն աղաների զավակներն մենաշնորհն եյին, ապա այժմ խորհրդային կարգերում, բանվոր և դյուղացի յերկտասարդներն այնտեղ կարգում են տիրապետող ուժը: Տարակուս չկա, վոր չուտով մենք ուսումնական հաստատութիւններից կստանանք մեր արդյունաբերութեան հազարավոր նոր հրամանատարներ՝ հազարավոր տեխնիկներ ու ինժեներներ:

Սակայն դա դործի մի կողմն է միայն: Գործի մյուս կողմն այն է, վոր բանվոր դասակարգի արտադրական-տեխնիկական ինտելիգենցիան կազմելու յի վոչ միայն բարձրագոյն դպրոցն անցած մարդկանցից, այլ հավաքադրելու յե նաև մեր ձեռնարկութիւնների դործնական աշխատողներից, վորակալ բանվորներից, դործարանում, հանքահորում բանվոր դասակարգի ունեցած կուլտուրական ուժերից: Մրցութեան նախաձեռնողները, հարկածային բրդաղների զեկավարները, աշխատանքային խանդավառութիւն ներշնչողները, շինարարութեան այս կամ այն բնադաշտում աշխատաւորը կազմակերպողները, ահա բանվոր դասակարգի այն նոր խալը, վորը բարձրագոյն դպրոցն անցած ընկեր-

ներն հետ միասին, պետք է կազմի բանվոր դասակարգի ինտելիգենցիայի կորիզը, մեր արդյունաբերութեան հրամանատարական կազմի կորիզը: Մեր խնդիրն է, մի կողմ չհրել նախաձեռնութեան վողով համակլած ուրջ ընկերներին, ավելի համարձակորեն առաջ քաշել նրանց հրամանատարական պաշտոնների, հնարավորութիւն տալ նրանց հայտաբերելու իրենց կազմակերպչական ընդունակութիւնները, հնարավորութիւն տալ նրանց լրացնելու իրենց գիտելիքները, համապատասխան պայմաններ տեղծել՝ առանց վող խնայելու:

Այդ ընկերների մեջ քիչ չեն նաև անկուսակցականները: Սակայն դա չի կարող արդելք ծառայել նրանց զեկավար պաշտոնների համար առաջ քաշելու, ընդհակառակը, հատկապես նրանց, այդ անկուսակցական ընկերներին, հարկաւոր է առաջ քաշել հրամանատարական պաշտոնների համար, վորպեսզի նրանք համոզեն, թե կուսակցութեան իրոք գիտե ղեհհատել ընդունակ տաղանդավոր աշխատողներին: Մի քանի ընկերներ կարծում են, վոր դործարաններում զեկավար պաշտոնների համար կարելի յե առաջ քաշել միմիայն կուսակցական ընկերներին: Այդ հիման վրա նրանք մի կողմն են հրում հաճախ ընդունակ, նախաձեռնող, անկուսակցական ընկերներին, առաջին տեղն առաջ քաշելով թեկուզ ավելի քիչ ընդունակ, վոչ նախաձեռնող կուսակցականներին: Ավելորդ է ասել, վոր չկա ավելի հիմար, ավելի ռեակցիոն, թույլ տվեք ասել, «քաղաքականութիւն»: Հազիվ թե հարկ լինի ապացուցելու, վոր այդպիսի «քաղաքականութեամբ» կարելի յե միայն վարկարկել կուսակցութիւնը, մի կողմ հրել անկուսակցական բանվորներին կուսակցութիւնից: Մեր քա-

դաքսականությունն այն է, վոր կուսակցական և ան-
կուսակցական բանվորներէ մեջ դոյություն ունենա
«փոխադարձ վստահութեան» միջնորդութեամբ, «փոխադարձ
ստուգման» միջնորդութեամբ (Լեւին)։ Մեր կուսակցություն-
նը բանվոր դասակարգի մեջ ուժեղ է ի միջի ալլոց այն
պատճառով, վոր նա հենց այդպիսի քաղաքականու-
թյունն է վարում։

Այդպես ուրեմն՝ ջանալ, վոր ԽՍՀՄ-ի բանվոր դա-
սակարգն ունենա իր սեփական արտադրական-տեխնի-
կական ինտելիգենցիան, այդ է խնդիրը։ Այդ է մեր
արդյունաբերութեան զարգացման չորրորդ նոր պայ-
մանը։

Անցնենք հինգերորդ պայմանին։

5. ՇՐՋԱՌԱՐՁԻ ՆՇԱՆՆԵՐ ՀԻՆ ԱՐՏԱԴՐԱ- ԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՅԻ ՄԵՋ

Հարցն այլ կերպ է դրվում նաև հին բուրժուական
արտադրական տեխնիկական ինտելիգենցիայի վերա-
բերմամբ։ Յերկու տարի առաջ հին տեխնիկական ին-
տելիգենցիայի ամենից ավելի վերակալ մասը վարակ-
ված էր վնասարարութեան հիւսնադութեամբ։ Դեռ ա-
վելին՝ վնասարարութեան այն ժամանակ մի տեսակ
մոդա յեր։ Մի քանիսը վնասում էին, մյուսները՝
թաղցնում էին վնասարարներին, վրամք ել լվանում
էին իրենց ձեռքը— չեղոքություն էին պահպանում,
մյուսներն ել տատանվում էին վնասարարներ ի
Խորհրդային իշխանութեան միջով, շարունակելով աշ-
խատել քիչ թե շատ լոյալ։ Սակայն այստեղ խոսքը վե-
րաբերում է վրչ թե մեծամասնութեանը, այլ տեխնի-
կական ինտելիգենցիայի ամենավորակալ մասին։

Ինչից ստեղծվեց վնասարարական շարժումը,
ի՞նչն էր սնունդ տալիս նրան։ Դասակարգային պայքա-
րի սրումը ԽՍՀՄ-ում Խորհրդային իշխանութեան հար-
ձակողական քաղաքականութունը քաղաքի և գյուղի
կապիտալիստական տարրերի վերաբերմամբ, այդ տար-
րերի դիմադրությունը Խորհրդային իշխանութեան
քաղաքականութեանը, միջադպիսի դրութեան բար-
դությունը, կոլեոնտեսական և խորհանտեսա-
կան շինարարութեան դժվարությունները։ Յեթե
վնասարարների մտրտական մասի ակտիվութեանն
ամբողջում էր կապիտալիստական յերկրների
իմպերիալիստների ինտելիգենցիական դավե-
րով, յերկրի հացահատիկային դժվարութեանն-
րով, ապա տեխնիկական ինտելիգենցիայի մյուս մասի
տատանումները դեպի ակտիվ վնասարարները, ուժե-
ղանում էին տրոցկիստական, մենչեվիկյան շատախոս-
ների մոդայական դատարկախոսութեամբ, թե «կոլտն-
տեսութեաններէց և թե խորհանտեսութեաններէց
միեւնոյնն է բան չի դուրս գա», թե «Խորհրդային իշ-
խանութեանը միեւնոյնն է աշխատելու և և մոտ ժա-
մանակում պետք է կործանվի», թե «բայլեմիկներն ի-
րենց քաղաքականութեամբ նպաստում են ինտելիգեն-
ցիային», և այլն, և այլն։ Բացի դրանից, յեթե նույնիսկ
մի քանի հին բայլեմիկներ՝ աջ ուղիւնիստներից, չոր-
մացան հոսանքին, տատանվեցին այդ շրջանում կու-
սակցութեանից մյուս կողմը, ապա հիմք չկա դարձա-
նալու, վոր հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի վորոշ
մասը, վորը դեռ բայլեմիկի հոտ ել չէր առել, նույն-
պես տատանվեց «աստծո ողնութեամբ»։ Հաւանալի
յե, վոր այդ պայմաններում Խորհրդային իշխանու-

թյունը կարող եր միմիայն մի քաղաքականութիւն վարել հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի նկատմամբ՝ ակտիվ վնասարարներին ջախջախելու, չեղոքները շերտով սրման և լոյսերի ներգրավման քաղաքականութիւն։ Այսպէս եր յերկու տարի առաջ։

Կարելի՞ յե արդոյդ ասել, վոր ներկայումս մենք ճիշտ այդպիսի պայմաններում ենք։ Վոչ, չի կարելի։ Ընդհակառակը, այժմ մեզ մոտ միանգամայն տարբեր պայմաններ են ստեղծվել։ Մասնաձեւեր թեկուզ այն, վոր մենք ջախջախեցինք և հաջողութեամբ հաղթահարում ենք քաղաքի ու գյուղի կապիտալիստական տարրերին։ Հարկավ այդ չի կարող ուրախութիւն պատճառել հին ինտելիգենցիային։ Շատ հաւանական և, վոր նրանք դեռ մինչև այժմ ել ցավակցութիւն են հայտնում իրենց ջախջախված բարեկամներին։ Սակայն չի պատահում այն, վոր համակրողները կամ առաջիկ ևս չեղոքներն ու տատանվողները կամավոր կերպով համաձայնեն յենթարկվել իրենց ակտիվ ընկերների ճակատադրին, յերբ վերջիններս դաժան, անուղղելի պարտութիւն են կրել։

Հետո, մենք հաղթահարեցինք հացի դժվարութիւնները, և վոչ միայն հաղթահարեցինք, այլև արտահանում ենք արտասահման այնպիսի քանակութեամբ հաց, վորպիսին դեռ չեյինք արտահանել Խորհրդային իշխանութեան դոյութեան ամբողջ ժամանակաշրջանում։ Հետեւապէս վերանում ե տատանվողները այդ «փաստարկումն» ևս։ Այսպէ՛ այժմ նույնիսկ կույրերն ել տեսնում են, վոր կոլտնտեսական ու խորհանտեսական շինարարութեան ճակատում, մենք վորոշակի հաղթանակ տարանք, ձեռք բերինք մեծագույն հաջողու-

թիւններ։ Հետեւապէս ջուրն ընկավ հին ինտելիգենցիայի դինանոցի ամենադժխտիւր դեմքը։ Ինչ վերաբերում ե բուրժուական ինտելիգենցիայի ինտելեկտուալական ակնկալութիւններին, ապա պետք ե խոստովանել, վոր առայժմ դրանք դուրս յեկան առնվազն ավազի վրա կառուցված տնակ։

Մեզ 6 տարի ինտելեկտալ յեն սպառնում, բայց վոչ մի անգամ չըլմեցին ինտելեկտալի։ Ժամանակ ե խոստովանելու, վոր մեր խորատես բուրժուական ինտելիգենցիային պարզապէս քթից բռնած ման եյին ածում։

Յես ել չեմ խոսում նրա մասին, վոր ակտիվ վնասարարների վարքագիծն Մոսկվայի հայտնի դատավարութեան ժամանակ պետք ե պսակադերծ աներ և իրոք պսակադերծ արավ վնասարարութիւնը։ Հասկանալի յե, վոր այդ նոր հանգամանքները չեյին կարող ազդեցութիւն չեղծել մեր հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի վրա։ Նոր պայմանները պետք ե ստեղծեյին և իրոք ստեղծեցին նոր արամադրութիւններ, հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի մեջ։ Իսկապէս դրանով ե բացատրվում այն փաստը, վոր առաջ վնասարարներին համակրող այդ ինտելիգենցիայի վորոշ մասը Խորհրդային իշխանութեան կողմը դառնալու վորոշ նշաններ ե ցույց տալիս։ Այն փաստը, վոր վոչ միայն հին ինտելիգենցիայի այդ խավը, այլև յերեկվա վորոշակի վնասարարները, յերեկվա վնասարարների զգալի մասը բանվոր դասակարգի հետ միասին սկսել ե աշխատել մի շարք գործարաններում, այդ փաստն անսարակույս վկայում ե, վոր հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի շարքերում արդեն չըջադարձ ե սկսվել։

Հարկավ այդ չի նշանակում, վոր մեզ մոտ այլևս վնասարար չկա: Վնասարարներ կան և կլինեն քանի մենք դասակարգելու ունենք, քանի կա կապիտալիստական շրջապատ: Սակայն այդ նշանակում և, քանի վոր առաջ վնասարարներին այսպես կամ այնպես համակրող հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի զգալի մասն այժմ չըջադարձ և կատարել դեպի Խորհրդային իշխանութիւնը, քիչ են մնացել ակտիվ վնասարարներ, նրանք մեկուսացված են, և մի առ ժամանակ ոտիսկված կլինեն թաղնով խորը ընդհատակում:

Բայց սրանից հետևում և, վոր դրան համապատասխան պետք և փոխվի մեր քաղաքականութիւնը հին տեխնիկական ինտելիգենցիայի վերաբերմամբ: Յեթե վնասարարութեան յեռուն շրջանում մեր վերաբերմունքը դեպի հին տեխնիկական ինտելիգենցիան արտահայտվում եր գլխավորապես ջախջախման քաղաքականութեամբ, ապա այժմ, այդ ինտելիգենցիայի դեպի Խորհրդային իշխանութիւնը կատարած շրջադարձի շրջանում, մեր վերաբերմունքը դեպի նա պետք և արտահայտվի գլխավորապես ներդրավելու և նրա մասին հոգ տանելու քաղաքականութեամբ: Սխալ և վրձ դիպելու տիկական կլինեն շարունակել հին քաղաքականութիւնը փոխված նոր պայմաններում: Հիմարութեան և անխելճութեան կլինեն այժմ հին դպրոցի պատկանող գրեթե ամեն մի մասնագետի և ինժեների վրա նայել, վորպես չբռնված հանցագործի և վնասարարի: «Սպեցիալիստութիւնը» մեզ մոտ միշտ համարվել և և մնում վնասակար և ամօթալի յերեվույթ:

Ուրեմն, փոխել վերաբերմունքը դեպի հին դպրոցի ինժեներատեխնիկական ուժերը, ցույց տալ նրանց

հանդեպ ավելի ուշադրութեան և հոգատարութեան, ել ավելի համարձակ ներգրավել նրանց աշխատանքի այս և խնդրը: Սհա մեր արդյունաբերութեան զարգացման հինգերորդ նոր պայմանը:

Անցնենք վերջին պայմանին:

6. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ

Պատկերը լրիվ չեր լինի, յեթե յես չխոսես ի իլի մի պայմանի մասին: Խոսքը վերաբերում և արդյունաբերութեան և ժողովրդական տնտեսութեան համար կուտակման աղբյուրներին և այդ կուտակման տեմպերի ուժեղացմանը:

Վո՞րն և նորը և հատկանշականը մեր արդյունաբերութեան զարգացման մեջ՝ կուտակման տեսակետից: Այն, վոր կուտակման հին աղբյուրները այլևս բավական չեն արդյունաբերութեան հետագա ծախսման համար: Այն, վոր հետևաբար անհրաժեշտ և վորոնել կուտակման նոր աղբյուրներ և ուժեղացնել հները, յեթե մենք իրող ցանկանում ենք պահպանել և զարգացնել ինդուստրացման բայլելիկեան տեմպերը:

Կապիտալիստական յերկրներ յատմութիւնից հայտնի յե, վոր ինդուստրիան ավելի բարձր աստիճանի հասցնել ցանկացող վրձ մի յերկրասարդ պետութիւն չի կարողացել դուրս պահել առանց դրսի ոգնութեան, առանց յերկարատե վարկերի կամ փոխառութիւնների: Յելնելով դրանից՝ կապիտալիստական յերկրները կտրականապես մերժեցին վարկ և փոխառութիւն տալ մեր յերկրին, յենթադրելով, թե վարկերի ու փոխառութիւնների բացակայութիւնը կկասեցնի մեր յերկրի ինդուստրացումը: Կապիտալիստ-

ները սխալվեցին: Նրանք հաշվի չառան այն հանգամանքը, վոր մեր յերկիրն է տարբերություն կապիտալիստական յերկրներէ, ունի կուտակման մի քանի հասուկ աղբյուրներ, վորոնք բավական են վերականգնելու և ել ավելի դարդացնելու մեր ինդուստրիան:

Յեւ վերաւի, մենք վոչ միայն վերականգնեցինք դյուղատնտեսությունն ու տրանսպորտը, այլև կարողացանք ունենալ վրա զենել ծանր արդյունաբերության, դյուղատնտեսության և տրանսպորտի վերակառուցման վիթխարի գործը: Հասկանալի յի, վոր այդ գործի վրա ծախսվեցին տասնյակ միլիարդ ռուբլիներ: Վորտեղից ելին ստեղծվում այդ միլիարդները: Թեթև արդյունաբերությունից, դյուղատնտեսությունից և բյուջետային կուտակումներից:

Այդպես եր ընթանում մեզ մոտ գործը մինչև վերջին ժամանակներս: Միանգամայն այլ վիճակի մեջ է գործը ներկայումս: Յեթե առաջ կուտակման հին աղբյուրները հերիք ելին արդյունաբերությունն ու տրանսպորտը վերակառուցելու համար, ապա այժմ դրանք չեն բավականանում: Ներկայումս խոսքը վերաբերում է վոչ թե հին արդյունաբերությունը վերակառուցելուն: Խոսքը վերաբերում է Ուրալում, Սիբիրում, Ղազախստանում տեխնիկայես զինված նոր արդյունաբերություն ստեղծելուն: Խոսքը վերաբերում է ԽՍՀՄ-ի հացահատիկային, անասնաբուծական և հումուլթային չրջաններում նոր խոշոր գյուղատնտեսական արտադրություն ստեղծելուն: Խոսքը վերաբերում է ԽՍՀՄ-ի Արևելյան ու Արևմտյան մասի միջև յերկաթուղային նոր ցանց ստեղծելուն: Հասկանալի յի, վոր կուտակման հին աղբյուրները չեն կարող բա-

վականանալ այդ վիթխարի գործին: Սակայն այդ դեռ լուրրը չէ: Դրան պետք է ավելացնել նաև այն հանգամանքը, վոր շնորհիվ գործը անտնտեսաւար կերպով կատարելու, տնտեսական հաշվարկի սկզբունքները բոլորովին խախտվեցին, մեր մի շարք ձեռնարկություններում և տնտեսական կազմակերպություններում արդեն վաղուց դադարել ելին հաշվել, կալիուլացիայի յեթեմարկել, թվերով հիմնաւորել յեկամուտներն ու ծախսերը, կազմել նրանց հաշվեկշիռը: Փաստ է, վոր մի շարք ձեռնարկություններում և տնտեսական կազմակերպություններում «խնայողության ռեժիմը» «վոչ արտադրական ծախսերի կրճատումը», «արտադրության ռացիոնալացումը» հասկացողությունները արդեն վաղուց մոռալից ընկել ելին: Ակնհայտորեն նրանք հույս ունեյին, թե բանկը «միևնույն է՝ անհրաժեշտ գումարներ կտա մեզ»:

Փաստ է, վոր վերջին ժամանակներս մի շարք ձեռնարկություններում ինքնարժեքն սկսել եր բարձրանալ: Նրանց առաջադրանք է տրված 10 և ավելի տոկոսով իջեցնել ինքնարժեքը, իսկ նրանք բարձրացնում են: Ի՞նչ է նշանակում իջեցնել ինքնարժեքը: Դուք դիտեք, վոր ինքնարժեքի իջեցման ամեն մի տոկոս նշանակում է 150—200 միլիոն ռուբ. կուտակում արդյունաբերության մեջ: Պարզ է, վոր այդ պայմաններում բարձրացնել ինքնարժեքը նշանակում է հարյուրամիլիոն ռուբլիներ կորցնել արդյունաբերության համար, ամբողջ ժողովրդական տնտեսության համար:

Այդ բոլորից հետևում է, վոր այլևս չի կարելի

գործը տանել միմիայն թեթեւ արդշունաբերությամբ, միմիայն բյուջետային կուտակումներով, միմիայն գյուղատնտեսութեան յեկամուտներով:

Թեթեւ արդշունաբերությունը կուտակման մեծագույն աղբյուր է, նա բոլոր շահներն ունի եւ ավելի զարգանալու, սակայն այդ աղբյուրն անսահման չէ: Գյուղատնտեսությունը վոչ պակաս հարուստ աղբյուր է կուտակման համար, սակայն այժմ իր վերակառուցման շրջանում նա ինքը կարիք ունի պետութեան Ֆինանսական ոգնութեան: Ինչ վերաբերում է բյուջետային կուտակումներին, դուք ինքներդ պիտեք, վոր նրանք չեն կարող և չպետք է անսահման լինեն:

Ինչ է մնում ուրեմն: Մնում է ծանր արդշունաբերությունը: Հետեւապես պետք է միջոցներ դնել, վոր ծանր արդշունաբերությունը՝ նախ և առաջ մեքենաշինությունը նույնպես կուտակումներ տա: Հետեւապես ուժեղացնելով և ծավալելով կուտակման հին աղբյուրները, պետք է ստեղծել այնպիսի պայմաններ, վոր ծանր արդշունաբերությունը՝ նախ և առաջ մեքենաշինությունը նույնպես կուտակումներ տա:

Այդ է յեւթը:

Իսկ ինչ է պահանջվում դրա համար: Վոչնչացնել անտնտեսավարությունը, մոբիլիզացիայի յենթարկել արդշունաբերութեան ներքին միջոցները, արմատացնել և ամրացնել մեր ձեռնարկություններում տնտեսական հաշվարկը, սխտեմատիկաբար իջեցնել ինքնարժեքը, ուժեղացնել արդշունաբերական ներքին միջոցների կուտակումն առանց բացառութեան բոլոր ճյուղերում: Այդ է յեւթի ուղին:

Այդպիսի ուրեմն արմատացնել և ամրացնել տնտեսական հաշվարկը, բարձրացնել արդշունաբերութեան ներքին միջոցների կուտակումը—այդ է խնդիրը:

7. ՆՈՐ ԶԵՎՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼ ՆՈՐ ԶԵՎՈՎ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼ

Սրանք են, ընկերներ, մեր արդշունաբերութեան զարգացման նոր պայմանները: Այդ նոր պայմաններին շահնակութունն այն է, վոր նրանք իրերի նոր դրություն են ստեղծում արդշունաբերութեան համար, վորոնք պահանջում են աշխատանքի նոր պրիումներ, դեկավարութեան նոր պրիումներ: Այդպես ուրեմն՝

ա) Պարզվում է, վոր այլևս չի կարելի հույս դնել առաջվա նման բանվորական ուժի ինքնահոսի վրա: Արդշունաբերությունը բանվորական ուժով ապահովելու համար այժմ բանվորական ուժ պետք է հավաքադրել կազմակերպված ձևով, պետք է մեքենայացնել աշխատանքը: Կարծել թե կարելի չէ գործն առաջնել առանց մեքենայացման՝ աշխատանքի մեր ընդունած տեմպի, արտադրութեան ներկա մասշտաբի պայմաններում, նշանակում է հույս ունենալ, վոր կարելի չէ դալով դատարկել ծովը:

բ) Ապա պարզ է, վոր այլևս չի կարելի հանդուրժել արդշունաբերութեան մեջ բանվորական ուժի հատուկությունը: Այդ չարիքից ազատվելու համար պետք է նոր ձևով կազմակերպել աշխատավարձը: Քիչ թե շատ մշտական պետք է դարձնել բանվորների կազմը ձեռնարկություններում:

գ) Ապա պարզ է, վոր չի կարելի այլևս հանդուրժել

ժեղ զերմադրելությունն արտադրության մեջ: Այդ չա-
րիքից անատմելու համար պետք է նոր ձևով կազմա-
կերպել աշխատանքը, պետք է ուժերը դասավորել այն-
պես, վոր բանվորների յուրաքանչյուր խումբ պատաս-
խանատու լինի մեքենաների, դադլաշների աշխա-
սանքի համար, աշխատանքի վորակի համար:

դ) Ապա պարզ է, վոր հնարավոր չե այլևս առաջ-
վա նման դործը տանել ինժեներա-տեխնիկական այն
նվազագույն հին ուժերով, վոր ժառանգել էինք մենք
բուրժուական Ռուսաստանից: Ներկա տնտեսով, ար-
տադրության ներկա մասշտաբով առաջ դնալու համար
պետք է պայմաններ ստեղծել, վոր բանվոր դասա-
կարգն ունենա տեխնիկական արտադրական տեխնիկական
ինտելիգենցիա:

յե) Այնուհետև պարզ է, վոր չի կարելի առաջվա
նման միևնույն չափանիշով մոտենալ հին դարոցի բո-
լոր մասնագետների ինժեներա-տեխնիկական ուժերին:
Հաշվի առնելով փոխված պայմանները՝ պետք է փո-
խել մեր քաղաքականությունը և առավելագույն հո-
ղատարություն ցուցաբերել այն մասնագետներին, ին-
ժեներա-տեխնիկական ուժերի նկատմամբ, վորոնք վո-
րոչակի դարձնում են իրենց յերեսը դեպի բանվոր դա-
սակարգը:

զ) Վերջապես պարզ է, վոր չի կարելի առաջվա
նման դործը տանել կուտակման հին աղբյուրներով:
Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության հետագա
ծավալումն ապահովելու համար պետք է պայմաններ
ստեղծել կուտակման նոր աղբյուրներ դործի դնելու,
անտեսալարությունը վերացնելու, անտեսական
հաշվարկն արմատացնելու, ինքնարժեքն իջեցնելու,

արդյունաբերության ներքին կուտակումներն ավելաց-
նելու համար: Սրանք են արդյունաբերության դար-
դացման այն նոր պայմանները, վորոնք պահանջում են
աշխատանքի նոր յեղանակներ, անտեսական շինարա-
բության ղեկավարման նոր սրիոմներ:

Ի՞նչ է անհրաժեշտ ղեկավարությունը նոր ձևով
կազմակերպելու համար: Դրա համար նախ և առաջ
անհրաժեշտ է, վոր մեր անտեսական ղեկավարները
հասկանան նոր իրադրությունը, կոնկրետ կերպով
ուսումնասիրեն արդյունաբերության դարդացման նոր
պայմանները և վերակազմեն իրենց աշխատանքը նոր
պայմանների պահանջների համաձայն:

Դրա համար ապա անհրաժեշտ է, վոր մեր անտե-
սավարները ձեռնարկությունները ղեկավարեն վոչ թե
«ընդհանուր կերպով», վոչ թե «ողից», այլ կոնկրե-
տաբար, առարկայորեն, վոր նրանք յուրաքանչյուր
հարցին մատենան վոչ թե ընդհանուր չաղակրատու-
թյամբ, այլ խիստ դործնականորեն, վոր նրանք
չսահմանափակվեն թղթի դրություններով կամ ընդհա-
նուր ֆրազներով ու լողունդներով, այլ թափանցեն
դործի տեխնիկայի մեջ, մանրամասնությունների մեջ,
թափանցեն «մանրուքի մեջ», վորովհետև «մանրուքից»
այժմ կառուցվում են մեծ դործեր:

Ապա դրա համար անհրաժեշտ է մեր յերբեմն
100—200 ձեռնարկություն ունեցող ներկայիս ծանրա-
շարժ միավորներն անհապաղ փոքրացնել և բաժանել
մի քանի միավորների: Հասկանալի չե, վոր հարյու-
րավոր և ավելի դործարանների հետ դործ ունեցող միա-
վորման նախագահը չի կարող ինչպես հարկն է ծա-
նոթ լինել այդ դործարաններին, նրանց հնարավորու-

թյուններին և աշխատանքին: Հատկանալի յե, վոր ծանոթ չլինելով գործարաններին, նա ի վիճակի չի լինի ղեկավարել նրանց:

Հետևաբար վորպեսզի հնարավորություն տանք միավորները նախադասներին ինչպես հարկն և ուսումնասիրելու և ղեկավարելու գործարանները, պետք է սղատել նրանց գործարանների մի մասից, պետք է միավորները բաժանել մի քանի միավորների, մոտեցնել այդ միավորները գործարաններին:

Այնուհետև դրա համար անհրաժեշտ է, վոր մեր միավորներն անցնեն կողքիցի կառավարումից միանձնյա կառավարման: Ներկայումս միավորման կողքիցի շարժում նստած է 10—15 հոգի. նրանք թղթեր են դրում, դիտելուսիս յեն անում: Այլևս չի կարելի ընկերներ, այդպես կառավարել: Պետք է վերջ տալ թղթե «ղեկավարմանը», անցնել իրական, գործնական բայլ-չեիկյան աշխատանքի: Թող միավորման վարչության մեջ մնան միավորման նախադաս և մի քանի տեղակալներ: Նրանք միանդամայն բաժանան են միավորումը կառավարելու համար: Կոլեգիայի մյուս անդամներին ավելի լավ կլինի իջնցնել ցածր՝ գործարանները. այդ շատ ավելի լավ կլինի նրանց համար:

Այսպե դրա համար անհրաժեշտ է, վոր միավորների նախադասները և նրանց տեղակալներն ավելի հաճախ շրջագայեն գործարանները, ավելի յերկար մնան այնտեղ, ավելի մոտից ծանոթանան գործարանի աշխատողների հետ և վոչ միայն սովորեցնեն տեղական մարդկանց, այլև սովորեն նրանցից: Կարծել վոր այժմ կարելի յե դրասենյակում, գործարանից հեռու նստած

ղեկավարել, նշանակում է մոլորության մեջ ընկնել: Գործարանները ղեկավարելու համար պետք է ավելի հաճախ չլուսն ունենալ ձեռնարկության աշխատողների հետ, պետք է կենդանի կապ պահպանել նրանց հետ:

Վերջապես՝ յերկու խոսք մեր 1931 թվականի արտադրական պլանի մասին: Կան մի քանի մերձկուսակցական քաղցնիներ, վորոնք հավատացնում են, թե մեր արտադրական ծրագիրն իրական չե, իրագործելի չե:

Դա նման է վորոչ չափով Շչեգրինի «գերիմաստուն խարակաձկներին», վորոնք միշտ պատրաստ են իրենց շուրջը տարածել «թերամտության զատարկութունը»: Ռեալ է արդյոք մեր արտադրական ծրագիրը: Սնպաման այո՛: Նա ունի է թեկուզ այն պատճառով, վոր կան նրա իրականացման բոլոր անհրաժեշտ պայմանները: Նա ունի է թեկուզ այն պատճառով, վոր նրա իրականացումն այժմ կախված է բացառապես մեզանից, մեր ունեցած մեծագույն հնարավորություններն ողտադործելու մեր կարողությունից և ցանկությունից: Այլ կերպ ինչպես բացատրել այն փաստը, վոր արդյունաբերության մի շարք ձեռնարկություններ և ճյուղեր արդեն գերակատալի են պլանը: Հիմարություն կլինի կարծել, վոր արտադրական պլանը թվերի ու առաջադրանքների մի գուցակ է: Իրոք արտադրական պլանը միլիոնավոր մարդկանց կենդանի գործնական աշխատանքն է: Մեր արտադրական պլանի իրական լինելը—նոր կյանք ստեղծող միլիոնավոր աշխատավորներն են: Մեր ծրագրի իրական լինելը—մենք ենք ձեզ հետ, նոր ձևով աշխատելու մեր

կամքն է, մեր պատրաստակամութիւնը, պլանը կատարելու մեր վճռականութիւնն է :

Ունենք արդէ՞ք մենք պլանը կատարելու վճռականութիւնը : Այո՛, ունենք : Հետեապես մեր արտագրական ծրագիրը կ'ընկի շէ և պետք է իրագործել : (Յերկարատև ծախանարութիւններ) :

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0935365

1931/425.

1

2926

1931 10 489. (19, 4)

И. С Т А Л И Н

НОВАЯ ОБСТАНОВКА—НОВЫЕ ЗАДАЧИ
ХОЗЯЙСТВЕННОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

Госиздат ССР Армении
Эривань—1981